

Dinah Jefferies

Het afscheid van de tropen

Vertaald door TOTA/Erica van Rijsewijk

2016 Prometheus Amsterdam

Voor mijn moeder en mijn dochter

Oorspronkelijke titel *The Separation*

© 2014 Dinah Jefferies

© 2016 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en TOTA/Erica van
Rijsewijk

Omslagontwerp DPS Design & Prepress Studio

Foto's omslag Ilina Simeonova/Trevillion Images en Plain Picture

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3092 3

Proloog

1931: Weston-super-Mare, Engeland

De man streek de poten van de leeuw glad met een spons die hij in een emmer water had gedoopt, waarna hij een mes uit een leren tasje om zijn middel haalde. Hij keek op naar de wachtende menigte, boog toen zijn hoofd en begon de klauwen van het dier zorgvuldig aan te punten.

Het kleine meisje dat een halve meter bij hem vandaan op haar hurken zat, stak haar hand uit om met haar vingertoppen de manen van de leeuw aan te raken.

‘Neel!’ riep de man, terwijl hij het kind wegduwde. ‘Nog niet.’

Ze liet haar hoofd even hangen, maar toen keek ze over haar schouder, glimlachte schuchter naar de vrouw die stond toe te kijken, en draaide zich vervolgens weer om naar het dier.

Een windvlaag tilde een laagje zand op en liet duizenden korreltjes dansen en opwarrelen. De man maakte snel het oppervlak van het beest vochtig, voordat er nog meer werd weggeblazen.

De vrouw die stond te wachten huiverde. Haar roodgouden haar was kortgeknipt, met een watergolf erin om het in model te houden, en ze droeg een lichtblauwe jurk met korenbloemen van een donkerder blauw langs de zedige zoom, met alleen een dun witkatoenen vestje erover als bescherming tegen de plotselinge kilte.

Toen hij tevreden was over het dier en het als af beschouwde, maakte de beeldhouwer een buiging, en ging vervolgens met zijn hoed omgekeerd in zijn hand het publiek langs. De vrouw luisterde naar het gerinkel van munten en zocht in haar tasje.

Het geluid van paardenhoeven weerklonk op de kasseienweg achter de esplanade, maar dat was niet wat de aandacht van de vrouw trok. Haar ogen bleven strak gericht op het kleine meisje, dat nu op het zand neerknielde en daar handenvol van vastgreep, de korrels zilverachtig goud glinsterend in het fletse zonlicht.

Toen de rondlopende menigte uiteenging, vulde, in plaats van hun

gemompel of het geluid van krijssende meeuwen en de golven van de oceaan, het getik van een hamer op metaal de lucht. De vrouw keek achterom naar wat ooit de chique pier was geweest, met zijn elegante hekken en balustrades, die door brand vervormd waren geraakt. Ze ving de geur op van kokkels in azijn.

‘Heb je honger?’ vroeg ze aan het kind.

Het kleine meisje schudde haar hoofd. Maar de lichte blos van het kind verried een aarzeling, onzekerheid.

‘Wat dacht je van een dropstaaf?’

De vrouw knielde naast het kind neer en trok haar naar zich toe. Dichtbij genoeg om de zoete geur van haar haar te kunnen ruiken. Langzaam ademde ze diep in, waarna ze de lucht door licht trillende lippen liet ontsnappen. Ze ging staan, klopte het zand van de zoom van haar gebloemde rok, en pakte het meisje bij de hand.

‘Laten we rennen, goed?’

Ze wisselden een blik en zetten het op een draven over het strand, waarbij ze zand en schelpen opwierpen, en struikelden en weggleden, tot ze aankwamen bij de wachtende non.

In wezen was de non niet ongevoelig, en met een vriendelijke blik raakte ze de schouder van de vrouw aan. Gewoon een vluchtige aanraking, die ervoor moest zorgen dat de uitwisseling soepel zou verlopen, dat er geen tranen zouden worden vergoten, en dat emoties werden beteugeld. Het kind hield haar hoofd achterover, liet haar hazelnootbruine ogen even op de twee vrouwen rusten, en keek toen achter hen, waar een rij rode en blauwe vlaggen de kromming van de baai volgde.

Voor de vrouw was de dag begonnen met opwinding en een opgetogen gevoel. Nu hij bijna voorbij was, kon ze haar blik niet losmaken van het hoekige, stakerig dunne lichaam van het kind. Ze gaf een klopje op het kastanjebruine haar van het meisje en grifte het moment in haar geheugen.

Maar voor het kind zou het anders zijn. Naarmate háár herinnering vervaagde en opging in het verleden, zou ze twijfelen; ze zou zich afvragen of deze dag, de leeuw en de vrouw misschien alleen in haar gedachten bestonden. Ze zou naarstig zoeken naar details van een moment dat niet meer terug te halen was. Er zou een echo zijn

– een jurk, een glimlach. Meer niet. En de vrouw zou haar verdriet blijven onderdrukken.

‘Kom maar mee,’ zei de non, en ze pakte de hand van het kind. ‘We moeten die tram daar hebben, anders zijn we niet op tijd op het station.’

De vrouw in de blauwe jurk stapte weg en keek toen achterom naar de gouden leeuw van zand, terwijl ze besepte dat de opkomende vloed die weldra zou wegspoelen.

I

1955: *Maleisië*

Onder het op palen gebouwde huis konden ze me niet zien. Maar ik bespiedde hen wel. Onze amah, en Fleur, mijn zusje. Ik hoorde sandalen op de patio – *flip-flop, flip-flop* – en Fleurs gesnik terwijl ze rende. Toen de zwoesj van haar oude roze konijn, dat ze aan zijn oren meetrok over het kiezelpad.

Amahs schrille Chinese stem riep haar na: ‘Hier komen nu, missy. Konijn gaat kapot. Zo slepen.’

‘Kan me niet schelen! Ik wil niet weg,’ riep Fleur terug. ‘Ik vind het hier fijn.’

‘Ik ook,’ fluisterde ik, terwijl ik een geur opsnoof die een mengeling was van dode hagedissen en langpootspinnen. Ik vond het niet erg dat die hier waren.

Buiten mijn verstopp lek hier in de aarde, voorbij het einde van de tuin, groeide lang gras, waar niemand doorheen durfde te lopen. Maar ook daar was ik niet bang voor.

Waar ik wél bang voor was, was om te moeten vertrekken.

Later, toen de hemel lavendel kleurde, wees papa naar hetzelfde uitzicht. Nu keek hij, vanaf een hooggelegen balkon, een Tiger-biertje in zijn hand, voorbij de grasvelden naar de heuvels. Naar Engeland.

‘Het is daar in januari nooit warm genoeg,’ zei hij bij zichzelf, over zijn kin wrijvend. ‘Dan staat er een bijtende wind die pijn doet aan je wangen. Niet zoals hier. Helemaal niet zoals hier.’

‘Papa?’

Ik keek naar zijn benige gezicht, de grote adamsappel en de rechte lijn van zijn mond daarboven. Hij slikte, de appel rees en daalde, en zijn ogen keerden terug naar mij en naar Fleur, alsof hij zich nu pas weer herinnerde dat wij er waren. Er verscheen een soort glimlach op zijn gezicht en hij drukte ons allebei even tegen zich aan.

‘Kom, jullie twee. Jullie hoeven niet zo sip te kijken. In Engeland

zullen we een fijn leven krijgen. Je houdt er toch zo van om aan boomtakken te zwaaien, Em?’

Ik knikte. ‘Jawel, maar –’

‘En jij, Fleur?’ onderbrak hij me. ‘Er zijn daar een heleboel stroompjes om in rond te banjeren.’

Fleurs mondhoeken bleven naar beneden wijzen. Ik ving haar blik en trok een gezicht; mij klonk het te veel in de oren als de jungle.

‘Kom op,’ zei pap. ‘Je bent nu een grote meid, Emma. Bijna twaalf. Wees een voorbeeld voor je zusje.’

‘Maar papa,’ probeerde ik hem te vertellen.

Hij liep naar de deur. ‘Emma, het is allemaal al geregeld. Ga de boeken maar uitzoeken die je mee wilt nemen. Dan heb je iets te doen. Maar niet te veel. Kom mee, Fleur.’

‘Maar pap...’

Toen hij mijn tranen zag, bleef hij staan. ‘Je vindt het er vast fijn, als dat is wat je dwarszit. Dat garandeer ik je.’

Ik kreeg het heel warm, en bij de gedachte aan mijn moeder hield ik mijn adem in.

Hij deed de deur open.

‘Maar pap,’ riep ik hem achterna toen Fleur en hij naar buiten stapten. ‘Wachten we dan niet op mama?’

Lydia zette haar stoffige koffer neer. Op de patio lagen de fietsen van haar dochters verlaten naast de jacarandaboom.

‘Emma, Fleur,’ riep ze. ‘Mama is thuis!’

Ze stapte van de patio af om het kiezelpad af te kijken dat naar het lange gras voerde. Terwijl de lucht donkerder kleurde, vloog er een enorme mot, afkomstig van de rand van de jungle, tegen haar wang. Ze veegde het zwarte stof dat het insect achterliet weg en dook toen weer naar binnen om beschutting te zoeken tegen de regen die zo meteen zou losbarsten.

‘Alec?’ riep ze weer. ‘Ik ben thuis!’

In gedachten zag ze de scherp gesneden gelaatstrekken van haar echtgenoot voor zich, zijn huid met de sterke geur van zeep van de Chinese markt, zijn lichtbruine haar, kortgeknipt aan de achterkant en zijkanten. Er kwam geen antwoord.

In het te stille huis probeerde ze een steek van teleurstelling te onderdrukken. Ze had een telegram gestuurd, precies zoals hij had gevraagd, maar waar was haar gezin nou? Het was te warm om te gaan wandelen. Waren ze misschien bij het zwembad, of had Alec de meisjes meegenomen om thee te gaan drinken op de club?

Ze liep de trap op naar haar slaapkamer, wierp een blik op een foto van Emma en Fleur op het nachtkastje, en een golf van liefde sloeg door haar heen. Ze had hen gemist.

Nadat ze zich had uitgetkleed, streek ze met haar vingers door haar schouderlange kastanjebruine haar en zette de ventilator aan. Vermoeid van de reis en een maand lang zorgen voor een zieke vriendin, had ze echt behoefte aan een bad. Ze trok de deuren van de kledingkast open, maar bleef plots fronsend staan. Haar adem stakte haar in de keel: al Alecs kleren waren weg. Terwijl ze haar los geweven kimono om zich heen sloeg, rende ze op blote voeten naar de kamer van haar dochters.

Iemand had hun kledingkast open laten staan, en ze zag meteen dat die vrijwel leeg was. Er lagen alleen nog een slordig opgevouwen korte broek op de bovenste plank en wat verkreukeld papier op die daaronder. Waar waren al hun kleren?

Wat nou als... dacht ze, maar de woorden bleven haar in de keel steken. Ze bracht haar ademhaling onder controle. Dat willen ze nu eenmaal, de mannen in de jungle: ons bang maken. Ze stelde zich voor wat Alec zou zeggen: *Hou je hoofd hoog. Laat ze niet winnen.* Maar wat kun je verwachten te voelen als ze een granaat op een marktplein gooien waar het wemelt van de mensen?

Toen ze een kreet hoorde, draaide ze zich abrupt om en vloog naar het raam. Haar schouders zakten omlaag. Alleen maar de vliegende vossen die in de boom hingen.

Met haar ene hand tegen haar hart gedrukt stak ze haar vingers onder het verkreukelde kastpapier en haalde er een van Ems aantekenboeken onder vandaan, in de hoop dat daarin een aanwijzing te vinden was. Ze ging op de kamferhouten kist zitten, snoof de vertroostend vertrouwde geur op en drukte het aantekenboek tegen haar borst. Na een keer diep inademen sloeg ze het open en las:

Het stamhoofd is een dikke dame met een flubberhals. Ze beet Harriet Parrott. Ze heeft krentenoogjes en een neus die glimt als boter, wat ze probeert te camoufleren met poeder. Op kleine in Chinese pantoffeltjes gestoken voetjes sloft ze rond, maar ze draagt lange rokken, zodat je alleen de puntjes ervan ziet.

Harriet? Waren ze naar Harriet gegaan?

Ze stopte abrupt met lezen en omklemdde de rand van de kist, duizelend van de hitte en de paniek die in haar binnenste de kop opstak. Er ontbrak te veel. Een briefje. Natuurlijk. Hij moest een briefje hebben achtergelaten. Of een boodschap bij de bedienden.

Met twee treden tegelijk rende ze de trap af, zonder houvast te vinden voor haar voeten, en ze vloog beneden de kamers langs: de woonkamers, de keuken, de bijkeuken, de overdekte gang naar de dagvertrekken van het personeel, en de voorraadruimtes. Er stonden alleen nog een paar verlaten kratten, en verder was het overal donker en

leeg, en er was geen bediende te zien. Niet de schommelstoel van de amah, niet het dagbed van de kokkin, en al het tuingereedschap was weg. Ze keek de kamer rond – geen briefje.

Ze luisterde naar de regen, en bijtend op een vingernagel pijnigde ze haar hersens, amper in staat na te denken doordat de lucht zo zwaar op haar drukte. Ze zag voor zich hoe ze naar huis was gereisd, al die uren dat ze tegen het vastzittende raam van de trein aan gedrukt had gezeten, met een hand voor haar neus. De scherpe geur van braaksel van een Indiase jongen die onwel was geworden. Het gewervuur in de verte.

Ze klapte dubbel, want hun afwezigheid benam haar de adem. Hapte naar lucht. Dit kon niet waar zijn. Ze was moe. Ze kon niet helder denken. Er moest een rationele verklaring voor zijn. Dat moest. Alec zou vast een manier hebben gevonden om het haar te laten weten als ze weg hadden gemoeten. Ja toch?

Ze draaide rond en riep hun namen – ‘Emma, Fleur!’ Met een onderdrukte snik haalde ze zich het beeld voor ogen van het kuiltje in Fleurs kin, haar blauwe ogen, haar blonde haar met een strik erin. Vervolgens, toen haar gedachten naar de mist in de jungle gingen die wanhopige mannen aan het zicht onttrok, overstemde haar ergste angst elk greintje rationele hoop dat ze nog overhad. Onder haar kimono brak het zweet haar uit, haar ogen begonnen te prikken en ze sloeg haar hand voor haar mond.

Met trillende handen pakte ze de telefoon op om Alecs baas te bellen. Hij zou wel weten wat er was gebeurd. Hij zou haar zeggen wat ze moest doen.

Maar toen bleef ze met de telefoon op haar schoot zitten, terwijl het zweet afkoelde op haar huid, met boven haar hoofd gonzende vliegen, het geluid van de ronddraaiende ventilator – *klik, klik, klik* – en het gefladder van mottenvleugels door de lucht. De lijn was dood.